

Statsforvalterens tilråding til
Miljødirektoratet om vern av skog for
Øygardsjuvet, Nore og Uvdal kommune

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og
Akershus, februar 2026

Innhold

1.	FORSLAG.....	3
1.1	Hjemmelsgrunnlag	3
1.2	Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget	4
1.3	Andre interesser.....	5
1.4	Planstatus.....	6
2.	SAKSBEHANDLING.....	6
2.1	Saksbehandlingsprosesser	6
2.2	Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt	6
2.3	Forholdet til utredningsinstruksen	6
2.4	Forvaltningsmyndighet	7
3.	VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	7
3.1	Navn	7
3.2	Avgrensing.....	7
3.3	Verneforskriftene.....	7
4.	OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK	8
5.	FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	8
5.1	Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	8
5.2	Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	9
5.3	Avveining skogvern - skogbruk.....	9
5.4	Forvaltningsmyndighet	10
6.	Beskrivelse av det enkelte område med merknader	10

1. FORSLAG

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus tilrår vern av ett naturreservat i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). Området er ett nytt naturreservater.

Tilrådingen omfatter 1403 dekar nytt verneareal. Totalt skogareal er 1226 dekar, og av dette er 1226 dekar produktiv skog.

Området som foreslås vernet er:

1. Øygardsjuvet i Nore og Uvdal kommune, Buskerud fylke

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Området foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Området foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatet skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene *a* (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), *b* (*arter og genetisk mangfold*), *c* (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*).

Verneområdet skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelsen av verneområdet bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne dette naturområdet mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

Området vil bidra til å oppfylle det nasjonale målet vedtatt av Stortinget om 10 % vern av skog.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Det foreslåtte verneområdet inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter.

Vern av området bidrar til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Det foreslåtte verneområdet har stor variasjon og rikt artsmangfold. Slike områder er robuste mot endringer i klimaet og bidrar til langsiktig bevaring av artsmangfoldet og opprettholdelse av de økosystemtjenester skogen gir. Vern av området vil bidra til langsiktig binding av karbon. Det meste av skogen i denne tilrådingen er gammel barskog, som ifølge rapporten Skogvern som klimatiltak (NINA rapport 752) har det største karbonlageret per arealenhet i levende biomasse. Etter figur 1 i den samme rapporten kan den gjennomsnittlige karbonmengden i levende biomasse i skog som blir vernet, estimeres til å være om lag 70 tonn karbon per hektar.

I denne verneplanen er verneverdiene for området knyttet til rødlistede naturtyper som vil bidra til å fylle mangler i vernet, samtidig vil de bidra til å bevare trua og nær trua arter. I 2010 ble det funnet hele 46 forskjellige rødlistede arter.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslaget er innhentet fra:

- *Hofton T.H., Høitomt T. og Klepsland J.T. 2010 Naturverdier for lokalitet Øygardsjuvet, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2009. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.*
- *Brandrud T.E. 2011. Kvalitetssikring av bekkekløft Øygardsjuvet, Nore og Uvdal. NINA Notat*
- *Tråen E., Bjørvik, T., Sjulstad, S., Grønseth, J. (red) 2001. Livet langs Numedalslågen. Villmarksfoto/Bokprosjektet Lågen 2001.*

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i området som foreslås vernet er vannkraftutbygging gjennom tørrlagt elv, tidligere flatehogst og kulturpåvirkning som beite, igjengrodd slåttemark og nedlagt husmannsplass. Vern av det foreslåtte området skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler i skogvernet. Området vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av truede naturtyper og levested for at stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut.

Verneforskriften åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt miljøforringer betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i området vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i området.

Statsforvalteren vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Statsforvalteren anser

at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Statsforvalteren har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Statsforvalterens oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 6.

Dersom området ikke vernes, vil det være andre sektorloversom regulerer arealbruken fremover og som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

1.3 Andre interesser

Kraft og energi:

Øygardsjuvet krysses av en 22 kV nettløne. Føie AS drifter nettlønen og er områdekonsesjonærer.

Det er Numedalslønen som er elva i Øygardsjuvet. Vassdraget er regulert og nærmest tørrlagt. Øygardsjuvet ligger nedstrøms Tunhovddammen. Numedals-Laugens Brugseierforening innehar konsesjonen. Det er ikke krav til minste vannføring. Vannet blir brukt i Nore 1 hvor selve kraftstasjonen ligger på Røddberg. Konsesjonen er for Norereguleringen gjennom kgl res 2005. Det er ikke fysiske tiltak fra kraftutbygging i området som foreslås vernet. Statkraft energi AS eier eiendommen 203/9 midt i verneområdet. Dette er en såkalt «sirkeleiendom» som ikke er avgrenset i kartet. Den skal inneholde en fallrett. Statkraft har i høringen ikke innvendinger til vernet. I en oppfølgende samtale ønsker de ikke at nevnte eiendom inngår i verneforskriften, og den er derfor tatt ut.

Mineral

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) opplyste til oppstartsmeldingen at Øygardsjuvet lå innenfor Nore kobberprovins, og at de hadde gitt firmaet Metamorphic AS undersøkingsrett. DMF ba oss innhente ytterligere opplysninger fra Norges geologiske undersøkelser (NGU). NGU skriver bl.a. at det er en rekke kjente mineraliseringer i disse bergartene i Nore, men det er ingen kjente mineraliseringer eller forekomster av betydning innenfor det foreslåtte verneområdet. Før høringen hadde Statsforvalteren et møte med firmaet som har fått undersøkingsrett. De ba om flere års utsettelse av verneprosessen for å kunne undersøke området. Siden området er bratt, kom det fram at det var lite aktuelt med gruvedrift innenfor foreslått verneområde, men de ønsket mulighet for å løse steinprøver og grunnboring. Verneforskriften som var på høring åpner for uttak av løs stein etter søknad. NGU og DMF mener dette ikke er tilstrekkelig. Et grunneierinitiert ønske om å verne et område med godt dokumentert nasjonale verneverdier, er ikke blitt stoppet av Statsforvalteren som følge av innspill fra DMF og Metamorphic AS.

Samferdsel:

Verneområdet grenser stedvis til den kommunale veien Øygardsvegen. Grensene for veien er ikke endelig fastsatt i Matrikkelen. Verneområdet er trukket ca 10 m fra veikant selv om skogeier er tilbudt dette arealet. Dette for å hindre at nødvendig vedlikehold av veien skal bli begrenset av vernet. Kommunen som veieier har ikke respondert på høringa.

Samiske interesser og villrein

Øvre del av verneforslaget ligger innenfor leveområde for villrein; Norefjell-Reinsjøfjell. Det er ikke kjent at det er samiske interesser i området.

1.4 Planstatus

Arealet i verneforslaget er avsatt til landbruk-, natur- og friluftsområde samt reindrift (LNFR) i kommuneplanen. Det ligger to hensynssoner for bevaring naturmiljø, og dette sammenfaller med et verneformål. Det ligger noen LNFR soner for spredt bebyggelse langs juvet og delvis innenfor tilbudsområdet hvor boligbygging er tillatt etter nærmere retningslinjer. Gjennom et vern vil de respektive eiendommene frasi seg muligheten for utbygging.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Saksbehandlingsprosesser

Området ble tilbudt for vern av Viken skog gjennom ordningen frivillig vern. 16 eiere med 29 eiendommer står bak vernetilbudet. Prosessen har pågått helt siden kartleggingen fra 2009 satte begrensinger for skogsdrift. I 2013 mottok Fylkesmannen i Buskerud det første vernetilbudet.

Navn	Tilbud	Oppstart	Høring
Øygardsjuvet	19.03.2024	27.06.2024	10.12.2024

2.2 Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt

Ikke aktuelt i foreslått verneområde siden det ikke er reinbeitedistrikt eller er kjente samiske interesser.

2.3 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslaget er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslaget på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for verneforslaget.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

2.4 Forvaltningsmyndighet

Aktuelle kommuner skal gjennom høringsprosessen gi tilbakemelding på om de ønsker å få tildelt forvaltningsmyndighet for nye verneområder i tråd med gjeldene politikk på området.

Forvaltningsmyndigheten fastsettes gjennom forskriften når områder vedtas vernet. Nore og Uvdal kommune har ikke slik myndighet i dag, og har heller ikke i høringsprosessen gitt tilsvar på om de ønsker en slik myndighet for det foreslåtte verneområdet.

<i>Navn på område</i>	<i>Kommune</i>	<i>Har forv.mynd. i dag</i>	<i>Ønsker forv.mynd.</i>
Øygardsjuvet	Nore og Uvdal	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

I høringsprosessen har det ikke kommet inn innspill om endringer av navnet på verneområdet.

3.2 Avgrensing

Det er tatt ut 25 daa på en eindom etter høringsprosessen som følge av at skogen har blitt hogd.

3.3 Verneforskriftene

Det er etter høringen gjort endringer i tre av paragrafene.

§1 Formål

I høringa var denne ordlyden brukt:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en svært dyp og lang bekkekløft med hovedsakelig eldre granskog samt bergvegger og blokkmark. Videre er formålet å bevare et svært godt utviklet kløftemiljø som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for et stort antall sjeldne og sårbare arter knyttet til disse slike naturtyper.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Statsforvalteren tilrår denne formuleringen for å være i tråd med ny forskriftsmal:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- inneholder truet, sjelden eller sårbar natur i form av en svært dyp og langstrakt bekkekløft
- representerer en bestemt type natur i form bekkekløft og bergvegger, sørvendt berg og rasmark, gammel barskog, kalkskog og rik blandingskog

- c. har særskilt betydning for biologisk mangfold med sjeldne lavarter og vedboende sopparter

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2 Geografisk avgrensning

I første ledd er eiendommen 203/9 tatt ut av verneforskriften. Denne er eid av Statkraft energi AS og er en såkalt «sirkeleiendom» som ikke er avgrenset i kartet.

§6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

I §6 er det lagt til et nytt punkt e for å tillate bruk av motorisert ferdsel i forbindelse med sikringstiltak mot flom.

- d. nødvendig motorferdsel i forbindelse med rydding av vegetasjon i Lågens regulerte elveleie ved akutt behov for sikringstiltak mot flom.

§7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

I høringsforslaget var §7 formulert slik:

- i) innsamling av løse steiner for mineralundersøkelser når søker har fått undersøkelsesrett i et bergrettighetsområde etter mineralloven

Statsforvalteren har fått innspill på at prøver fra løse steiner ikke vil ha verdi for analyser av mineraler. For å kunne ta ut steinprøver fra fjell som og ikke bare løsmasser, foreslår Statsforvalteren å endre formuleringen løse steiner til mindre prøver. Ny formulering blir da:

- i) innsamling av mindre prøver for mineralundersøkelser når søker har fått undersøkelsesrett i et bergrettighetsområde etter mineralloven

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Dette er et nytt verneområde så kapittelet er ikke relevant.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Området er i det all hovedsak avsatt til Landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsområder (LNFR-områder) i kommuneplanen. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført i to omganger for 15 år siden. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, oppdyrking til jordbruk, mineralutvinning, ytterligere regulering av vassdrag, nedbygging og annen omdisponering fra natur

til andre formål. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming.

Statsforvalteren mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer Statsforvalteren det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

De største kostnadene som følge av etableringen av verneområdet vil være utgifter til forvaltning og skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene. I tillegg vil det kunne være behov for å restaurere natur i deler av områdene.

5.3 Avveining skogvern - skogbruk

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk den 1. juli 2020 i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å utrede forvaltningstiltak knyttet til skogvern og konsekvenser for avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 ba Klima- og miljødepartementet om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1. februar 2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart fra og med samme dato.

Betydning for vern	Har	V1	V1S7	V1S6	V1S5	V1S4	V1S3	V1S2	V1S1 ¹⁾
		V2	V2S7	V2S6	V2S5	V2S4	V2S3	V2S2	V2S1 ¹⁾
		V3	V3S7	V3S6	V3S5	V3S4	V3S3	V3S2	V3S1
	Kan få	V4	V4S7	V4S6	V4S5	V4S4	V4S3	V4S2	V4S1
		V5	V5S7	V5S6	V5S5	V5S4	V5S3	V5S2	V5S1
		V6	V6S7	V6S6	V6S5	V6S4	V6S3	V6S2	V6S1
	Har mindre	V7	V7S7	V7S6	V7S5	V7S4	V7S3	V7S2	V7S1
			S7	S6	S5	S4	S3	S2	S1
			Har mindre	Kan få			Har		
			Betydning for tømmertilgangen						

Figur 1 Matrise for områdets betydning for tømmertilgangen og betydning for vern. Grønne områder angir områder hvor vern skal prioriteres fremfor skogbruk, røde ruter angir at tømmertilgangen skal prioriteres fremfor vern og gult felt angir områder som må vurderes nærmere av Statsforvalter.

Betydning for tømmertilgangen vurderes for det areal som er tilbudt, mens betydning for vern vurderes for verneverdig areal innenfor tilbudet. Områder som nå foreslås for vern har kode V2S7 i matrisen over, og ligger innenfor de kategorier som skal prioriteres for vern (grønne ruter). Gjennom verneplanprosessen er det gjort tilpasninger mot skogbruksinteresser som følge av hogst i en del av tilbudsområdet.

Område	Betydning for vern og tømmertilgang	Tilbudt areal	Foreslått for vern
Øygardsjuvet	V2S7	1403	1403

5.4 Forvaltningsmyndighet

Statsforvalteren har som en del av høringen sendt forespørsel til Nore og Uvdal kommune om kommunens mulighet for å få forvaltningsmyndighet for verneområdet. Kommunen har ikke svart på høringen, og dette tolker Statsforvalteren som at de ikke er interessert. Dersom kommunene ønsker forvaltningsmyndighet for verneområder i egen kommune kan de få det på et seinere tidspunkt.

6. Beskrivelse av det enkelte område med merknader

Totalareal 1 403 dekar.

Skogareal totalt 1 226 dekar.

Produktiv skog 1 226 dekar.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- inneholder truet, sjelden eller sårbar natur i form av en svært dyp og langstrakt bekkekløft
- representerer en bestemt type natur i form bekkekløft og bergvegger, sørvendt berg og rasmark, gammel barskog, kalkskog og rik blandingsskog
- har særskilt betydning for biologisk mangfold med sjeldne lavarter og vedboende sopparter

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Øygardsjuvet ligger mellom Rødberg og Tunhovdfjorden i Nummedal. Over en ca 7 km lang strekning har Numedalslågen skåret ut en stor og mektig V-formet elvekløft. I grove trekk består kløfta av et steilt og trangt gjel/canyon i de elvenære delene med stedvis vertikale bergvegger. Lengre fra elva vider kløfta seg ut til en V-dal med bratte sider, stedvis med små bergheng og litt "trappetrinnstopografi", og stedvis med rasmarkspreg og noe løsmasser. Ofte er det et tydelig brekk øverst der denne V-dalen flater ut og går over i ordinære lisider, mens andre steder er ikke brekket så markert. Helt i nord er ikke kløfta så dyp, dvs. her går kløfta rett fra en steil, men nokså lav canyon og over i slakere skråninger.

Elvekløfta er dyp, svingete og trang, med store høydeforskjeller og med opprevete, bratte dalsider. Øverste del av elva ligger på kote 634 og laveste ved Sporan bru på 295. Vannet faller da 339 høydemeter. Tilbudet omfatter ca. 7 km. elvestrekning. Nedbørsfeltet til Øygardsjuvet er ca. 1700

km2. Tross reguleringen og hogstpåvirkning er det stor variasjon i naturtyper og skogsfunn. Gran er dominerende treslag, der det også er stedvis stort innslag av lauvtrær. Et søk i Artskart basert på området som nå foreslås vernet, gir hele 52 rødlistearter som fordeler seg slik på kategorier; 2 CR, 9 EN, 15 VU og 26 NT. Sjeldne lavararter er knyttet til trestammer og bergveggene i juvet. Det er også gjort funn av sjeldne moser og karplanter. Området er kartlagt etter DN-13 håndbok der det er avgrenset 6 ulike naturtyper fordelt på 13 soner; Bekkekløft og bergvegg, kalkskog, rik blandingsskog i lavlandet, gammel barskog, gråor-heggeskog og sørvendt berg og rasmak.

Området er vurdert som nasjonalt svært verdifullt (6 poeng) og er fylkets største elvekløft. Kartlegger har vurdert Øygardsjuvet til den mest verdifulle kløfta i fylket. Av de største bekekløftene i fylket er det bare Øygardsjuvet som har en så stor andel gammelskog. Bioklimatisk ligger området i *overgangsseksjon* (OC) og *nordboreal* sone (NB6SO-3). Den nederste kilometeren av juvet ligger *mellomboreal* sone (MB 6SO-3).

Øygardsjuvet ligger 3 km fra Oslien naturreservat og 5 km fra Økta som er planlagt reservat. Sammen vil disse områdene danne grunnlag for et økologisk nettverk i denne delen av fylket.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Elva har vært sterkt regulert i 98 år gjennom Nore 1 utbyggingen som i sin tid var Norges største. Elva er tilnærmet tørrlagt og tidligere har det vært fosserøymiljøer som nå er tapt. Det finnes gode bilder fra det uregulerte juvet i *boka Livet langs Numedalslågen*. Området er hogstpåvirket gjennom gamle plukkhogster og kabelkrandrifter fra 1980-tallet. Det er gitt undersøkelsesrett av direktoratet for mineralutvinning, men Satsforvalteren er ikke kjent med at det finnes prøveskjerp eller boringer i området som foreslås vernet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble sendt på høring til Akershus sau og geit, Akershus Skikrets, Asker kommune, Asker nett AS, Birdlife Oslo og Akershus, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud fylkeskommune, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DNT Drammen og omegn, DNT Kongsberg og omegn, DNT Oslo og Omegn, DNT Ringerike, Drammen natur og ungdom, Eidsvoll kommune, Elvia AS, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv Oslo og Akershus, Glitre Nett AS, Kongsberg kommune, Krødsherad kommune, Midtnett AS, Modum kommune, Natur og Ungdom (Østfold og Akershus), Naturvernforbundet Asker, Naturvernforbundet Hole og Ringerike, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Nes, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet Kongsberg, Nes kommune, Nore og Uvdal kommune, Norefjell Nett AS, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Ringerike kommune, Rollag kommune, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Viken idrettskrets, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Glommen Mjøsen skog, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk

Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengeysykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Sokkeldirektoratet, Skiforeningen, Statens Kartverk, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, Viken skog, WWF-Norge og Numedals-Laugens Brugseierforening.

I høringen som også gjaldt flere andre områder, kom det inn 10 innspill som var relevante for Øygardsjuvet. Nedenfor følger sammendrag av disse:

Bane Nor, Statens vegvesen og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges televisjon AS (NTV) har sendt innspill om at verving av skogsområder ikke må hindre distribusjon av TV- og radiosignaler i det digitale bakkenettet, som er en del av Norges beredskapsinfrastruktur. De påpeker at trær og vegetasjon som vokser kan blokkere signalene, og foreslår at eventuelle avbøtende tiltak, som reduksjon av vegetasjon eller bygging av nye sendestasjoner, må bekostes av Statsforvalteren eller rette verneinstans. NTV forbeholder seg retten til å komme tilbake til saken hvis vegetasjonen i verneområdene påvirker signalene negativt.

Statkraft mener at unntaket i vernebestemmelsene § 4 annet ledd, er godt dekkende for Statkraft sine behov. Dette gjelder bokstavene j, k og l, og de understreker viktigheten av at det blir stående slik. Videre er de positive til at vernegrensene er trukket slik at de ikke kommer i konflikt med eksisterende anlegg eller nye planer for våre anlegg.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Øygardsjuvet krysses av en 22 kV nettløpe, eid av Føie AS, som grenser til området. Numedalslågen er regulert der Øygardsjuvet ligger nedstrøms Tunhovddammen. Numedals- Laugens Brugseierforening innehar konsesjon for reguleringen. NVE registrerer at Numedals-Laugens Brugseierforening ikke står på adresseliste til høringen. Med hjemmel i konsesjonsvilkårene kan konsesjonæren bli pålagt å gjennomføre som forbedrer tilstanden for vannmiljøet og reduserer skadevirkningene av eksisterende kraftutbygging. Eksempler er terskler, biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. NVE ber oss også om å åpne for fysiske tilretteleggingstiltak for å bedre tilstanden for vannmiljøet og redusere skadevirkningene etter eksisterende regulering, slik det er gjort i forskriften for Dokkajuvet naturreservat. I den forbindelse ber NVE om at det også åpnes opp for motorferdsel knyttet til slike tiltak, samt motorferdsel for vegetasjonsrydding. NVE opplyser at konsesjonæren også er ansvarlig for å holde flomløp og tappeløp fri for is og andre hindringer (ref. manøvreringsreglement). NVE ber om å åpne for slike tiltak. I verneforskriften §4 for Øygardsjuvet er det gitt et generelle unntak fra vernebestemmelsene for nødvendig rydding av vegetasjon i Lågens regulerte elveleie ved akutt behov for sikringstiltak mot flom. NVE savner unntak for motorferdsel knyttet til vegetasjonsrydding. Det mangler også dispensasjon for planmessig rydding i og ved elveleiet, mener NVE.

Numedals-Laugens Brugseierforening (NLB) uttalte at det i det området som er aktuelt for vern har NLB som regulant av vassdraget ikke gjennomført tiltak knyttet til biotopforbedringer eller annet. Strekningen er svært utilgjengelig, og det er ikke mulig med motorisert ferdsel i store deler. Det mest aktuelle av rensk ifm med flommer vil måtte skje nedstrøms verneområdet. NLB mener også at fiskeinteresser og friluftsliv er svært marginalt i området, og ferdsel er forbundet med fare i

verneområdet. NLB er ikke kjent med at det er gjennomført tiltak innenfor det foreslåtte verneområdet siden reguleringen startet for 100 år siden.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) Til oppstart gjorde vi oppmerksom på at verneområdet berører flere områder med undersøkelsesretter og kobberprovinsen Nore, og ba om at det ble innhentet informasjon om det kan være mineralressurser innenfor provinsen. Kobber er av EU og i Norges mineralstrategi pekt på som et strategisk mineral. Vi ba også om at innehaver av undersøkelsesrettene ble informert og om at det ble vurdert å sette vilkår for å tillate undersøkelser. Det kommer fram av høringsdokumentet at det har vært dialog med rettighetshaver hvor rettighetshaver har ytret ønske om å utsette verneplanene fram til undersøkelsene er gjennomført. Statsforvalteren vurderer hensynet til vern av nasjonale verneinteresser som viktigere enn hensynet til mulige undersøkelser etter mineraler i framtida. Det er ikke tydelig hva som er begrunnelsen for denne vurderingen. I vernebestemmelsene §7 bokstav i) står det at forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til «innsamling av løse steiner for mineralundersøkelser når søker har fått undersøkelsesrett i et bergrettighetsområde etter mineralloven». Det kommer også fram av §7 bokstav j) at det ikke åpnes for motorferdsel for aktiviteter etter bokstav i). Verneområdet omfatter hovedsakelig skråninger ned mot Lågen. DMF har ikke kunnskap om hvor stort behov det vil være for å drive undersøkelser med motorisert utstyr i området. Rettighetshaver har i dialog med vernemyndigheten og DMF uttrykt ønske om å ha mulighet til å undersøke området før det blir vernet, det bør derfor vurderes å ta inn muligheten til å søke om dispensasjon for å drive undersøkelser, også ut over det som er foreslått i §7.

Norges geologiske undersøkelse (NGU): Det vises til at Øygardsjuvet verneområde ligger innenfor Nore kobberprovins. Berggrunnen i det foreslåtte verneområdet er vulkanske bergarter, primært basalt nå omdannet til grønnstein, men også ryolitter nå omdannet til kvarts-feltspat-skifre. I likhet med tilsvarende bergarter andre steder i Telemark så inneholder disse bergartene kobbermineraliseringer, og det er også bakgrunnen for prospekteringsselskapenes interesse for området som helhet. Det er en rekke kjente mineraliseringer i disse bergartene i Nore, men det er ingen kjente mineraliseringer eller forekomster av betydning innenfor det foreslåtte verneområdet. I verneforskriften står følgende § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til i. innsamling av løse steiner for mineralundersøkelser når søker har fått undersøkelsesrett i et bergrettighetsområde etter mineralloven. Selv om §7 spesifiserer dispensasjoner, vil bokstav i) høyst sannsynlig i praksis sette en stopper for alle mineralundersøkelser innenfor verneområdet. §8 Generelle dispensasjonsbestemmelser bør også inneholde muligheter for vitenskapelige undersøkelser dersom ikke NGUs kartlegging også skal stoppes. Både generell kartlegging (både ressurskartlegging og berggrunnskartlegging ved NGU) og mineralundersøkelser (prospektering) handler om å samle inn data, ofte i form av steinprøver som så analyseres. Både ved generell kartlegging og ved mineralundersøkelser vil man sjeldent samle inn kun løse steiner, men foretrekke å ta mindre prøver («håndstykker») av fast fjell for å være sikker på at den prøven man tar er representativ for berggrunnen på det stedet prøven er tatt. Løst materiale i denne sammenhengen er vanligvis kun av interesse dersom man jobber med bekkersedimenter og prøvetaking av mineraljord for å se på geokjemisk fordeling

Runar Vedhus: Er en av grunneierne og var leder av arbeidsgruppa som leverte forslag på frivillig vern til Fylkesmannen i Buskerud i oktober 2013. Saken startet egentlig i 2009, opplyser Vedhus. Det var mistillit blant grunneierne til kartleggingen som skjedde i 2009. Dette fordi det ifølge Vedhus ble kartlagt utenfor bestilt område, og at de var skeptiske til utførselen av arbeidet. Fylkesmannen bestilte derfor en kvalitetssikring av kartleggingen, og denne NINA-rapporten påpeker Vedhus var uteglemt i høringsdokumentet. Vedhus skriver at det ikke er store forandringer i forhold til 2009

rapporten, men det er tross alt en kvalitetskontroll av den første rapporten som bør legges til grunn. Det har vært mye frustrasjon blant grunneierne når det gjelder saksgangen til vern i Øygardsjuvet og det er derfor bra at vi nå kan se en slutt, skriver Vedhus.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar uttalelsene fra Bane Nor, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Statkraft, Numedals-Laugens Brugseierforening og Norges Television til orientering.

NVE: For nettanlegg oppfatter Statsforvalteren at NVE er tilfreds med utformingen av verneforskriften. Når det gjelder NVE sitt ønske om å åpne opp i verneforskriften for biotopjusterende tiltak, vil Statsforvalteren minne om at §7 b i en viss grad imøtekommer dette gjennom «tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk». NVE ønsker også at det åpnes opp for bygging av terskler, opprenskinger og elvekorreksjoner. Her vil Statsforvalteren påpeke at konsesjonen ikke har krav til minstevannføring og store deler av elvejuvet er svært lite tilgjengelig. Den nederste sonen har bedre tilkomst gjennom en gammel traktorvei som går på vestsiden, men her inngår heller ikke elva i verneforslaget- bare skogen på østsiden. Statsforvalteren har vært i kontakt med konsesjonæren (Numedals-Laugens Brugseierforening) som opplyser at det har vurdert biotopjusterende tiltak nedstrøms, men ikke funnet det aktuelt all den tid elva i store deler av året er tørrlagt. Statsforvalteren tilrår derfor ikke at verneforskriften skal utvides med biotopjusterende tiltak utover §7 b. Det kan legges til at for slike tiltak ligger det allerede en mulighet for motorisert ferdsel gjennom §7 j.

Høringsforslagets verneforskrift åpner for nødvendig rydding av vegetasjon i Lågens regulerte elveleie ved akutt behov for sikringstiltak mot flom. NVE vil også ha inn åpning for planmessige sikringstiltak. Statsforvalteren registrer at hverken Statkraft eller konsesjonær ser behovet for dette. Konsesjonæren opplyser at det på snart 100 år med kraftverk kun har vært nødvendig å fjerne rotvelter som føres ved flommer. Dette er enklest å fjerne rett før Sporan bru, sier konsesjonær, og her ligger elva utenfor verneforslaget. NVE har også ønsket at det åpnes for motorferdsel til nevnte tiltak. Statsforvalteren vil etterkomme dette ved å gi adgang til motorferdsel ved akutte behov for sikringstiltak mot flom, og dette er gitt i §6 e. Statsforvalteren minner også om adgangen som ligger i §8 hvor det bl.a. heter *dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.*

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) og Norges geologiske undersøkelse (NGU):

Statsforvalteren har gjennom innhenting av hørings svar fra NGU og møte med firmaet som har undersøkingsrett klarlagt mineralinteressene. Før verneforslaget ble sendt på høring, ble det i dialog med Miljødirektoratet vurdert ordlyd og omfang av en vernebestemmelse som åpner for undersøkning av mineraler i det framtidige verneområde. §7 i heter det «innsamling av løse steiner for mineralundersøkelser når søker har fått undersøkelsesrett i et bergrettighetsområde etter mineralloven. NGU påpeker at ved generell kartlegging og ved mineralundersøkelser vil man sjeldent samle inn kun løse steiner, men foretrekke å ta mindre prøver («håndstykker») av fast fjell for å

være sikker på at den prøven man tar er representativ for berggrunnen på det stedet prøven er tatt. For å åpne for at steinprøvene kan tas fra fjell og ha verdi i undersøkelser, tilrår Statsforvalteren at begrepet *løse steiner* endres til *mindre prøver* i §7 i.

DMF savner en begrunnelse for at verneprosessen går videre til tross for mulige mineralinteresser. Verneinteressene mener vi er godt beskrevet i høringsdokumentet, dette dokumentet og de fagrapportene det henvises til. I en bekkekløftregistrering kom dette området ut med høyest score for alle bekkekløfter i Buskerud. Firmaet som har undersøkingsrett har i møte uttalt at det er lite aktuelt med gruveaktivitet i selve juvet. NGU uttaler at «*det er ingen kjente mineraliseringer eller*

forekomster av betydning innenfor det foreslåtte verneområdet». Statsforvalteren mener at det her er påvist store naturverdier som bør vernes, og at avgrensingen av verneområdet og topografien gjør det lite sannsynlig med gruvevirksomhet innenfor det foreslåtte verneområdet. Vi vektlegger også at dette er et grunneierinitiert ønske om vern der hele 29 eiendommer deltar.

Runar Vedhus: NINA-rapporten Vedhus henviser til førte til at noen av naturtypene fikk endret avgrensing i forhold til bekkekløftrapporten fra 2009 . Og disse naturtypene har igjen vært grunnlag for både Viken skog og Statsforvalterens arbeid med avgrensing av området som nå er i verneprosess. I kapittel 1.2 er det gitt henvisning til nevnte rapport.

Statsforvalterens tilråding:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Øygardsjuvet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget fratrasket et areal på 25 daa som er hogd etter høringsprosessen.

Verneforskrift

Se endringer i kapittel 3.3.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Vedlegg:

Vedlegg 1. Forslag til vernekart for Øygardsjuvet i Nore og Uvdal kommune

Vedlegg 2. Verneforskrift

Vedlegg 3. Avveining skogbruk/skogvern.

Vedlegg 4. Høringsuttalelser samlet.